

**INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
I GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY**

Ocena pozycji konkurencyjnej nowych państw członkowskich UE w handlu zagranicznym produktami rolno-spożywczymi

dr Łukasz Ambroziak

Zakład Ekonomiki Przemysłu Spożywczego

Warszawa, 22 listopada 2013 r.

Plan wystąpienia

1. Pozycja konkurencyjna w świetle teorii
2. Zmiany w handlu rolno-spożywczym wybranych nowych państw członkowskich UE
3. Wskaźnikowa ocena pozycji konkurencyjnej nowych państw członkowskich UE w handlu produktami rolno-spożywczymi
  - Wskaźnik Lafaya
  - Wskaźnik RCA
  - Wskaźnik handlu wewnątrzgałęziowego

Pozycja konkurencyjna w świetle teorii

Mnogość definicji konkurencyjności

- „zdolność danego kraju do wytwarzania i sprzedaży na rynkach zagranicznych dóbr i usług, które są tańsze i/lub lepsze od oferowanych przez inne kraje” *A. Budnikowski*
- „zdolność przedsiębiorstw, przemysłów, regionów, państw lub ponadnarodowych obszarów do generowania w wyniku wystawienia na międzynarodową konkurencję, relatywnie wysokich dochodów z czynników produkcji oraz wysokiej stopy zatrudnienia, opartych na trwałych podstawach” *OECD*
- **„konkurencyjność producentów żywności to zdolność lokowania się krajowych producentów na rynkach zagranicznych oraz zdolność rozwijania eksportu” *IERiGŻ-PIB***

Międzynarodowa pozycja oraz zdolność konkurencyjna

- Międzynarodowa pozycja konkurencyjna (konkurencyjność wynikowa) – odnosi się do udziału gospodarki danego kraju w szeroko rozumianej międzynarodowej wymianie produktów;
  - Miary wynikowe – ocena kształtowania się różnych cech wymiany z zagranicą w przeszłości.
- Międzynarodowa zdolność konkurencyjna (konkurencyjność czynnikowa) – określa długofalową zdolność gospodarki do sprostania konkurencji międzynarodowej.
  - Miary czynnikowe – umożliwiają formułowanie wniosków o możliwych zmianach tej pozycji, czyli o zdolności konkurencyjnej (zalicza się do nich m.in. czynniki opisujące zasoby produkcyjne, system społeczno-ekonomiczny, politykę ekonomiczną rządu oraz międzynarodowe otoczenie gospodarcze).

Mierniki międzynarodowej pozycji konkurencyjnej

Ilościowe mierniki pozycji konkurencyjnej	
Mierniki proste	Mierniki otrzymywane przy wykorzystaniu odpowiednich metod
<ul style="list-style-type: none"> • Udziały w obrotach międzynarodowych • Salda obrotów towarami i usługami • Salda obrotów bieżących • Salda obrotów dewizowych • Wskaźnik penetracji importowej • Wskaźnik zorientowania proeksportowego • Wskaźniki relacji eksportowo-importowych (np. wskaźniki relatywnej orientacji eksportowej, wskaźniki pokrycia importu przez eksport, wskaźnik Lafaya) • Wskaźniki eksportu hipotetycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • Wskaźniki ujawnionej przewagi względnej • Wskaźniki intensywności handlu wewnątrzgałęziowego • Wskaźniki konkurencyjności eksportu uzyskane przy odpowiedniej dekompozycji wskaźników eksportu hipotetycznego • Wskaźniki bazujące na metodzie stałych udziałów w rynku
Kosztowo-cenowe mierniki pozycji konkurencyjnej	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Terms of trade</i> • Ceny i koszty jednostkowe w różnych ujęciach i przekrojach • Ceny relatywne • Kursy walutowe, zwłaszcza tzw. kursy efektywne 	

Źródło: J. Misala, *Wymiana międzynarodowa i gospodarka światowa. Teoria i mechanizmy funkcjonowania*, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2005, s. 300.

Mierniki międzynarodowej pozycji konkurencyjnej w handlu produktami rolno-spożywczymi zastosowane w badaniu

- Wskaźnik relacji eksportowo-importowych – wskaźnik Lafaya (LFI),
- Wskaźnik ujawnionych przewag komparatywnych (RCA),
- Sumaryczna ocena konkurencyjności w oparciu o wskaźnik Lafaya i RCA,
- Wskaźnik handlu wewnątrzgałęziowego (IIT).

Materiał empiryczny

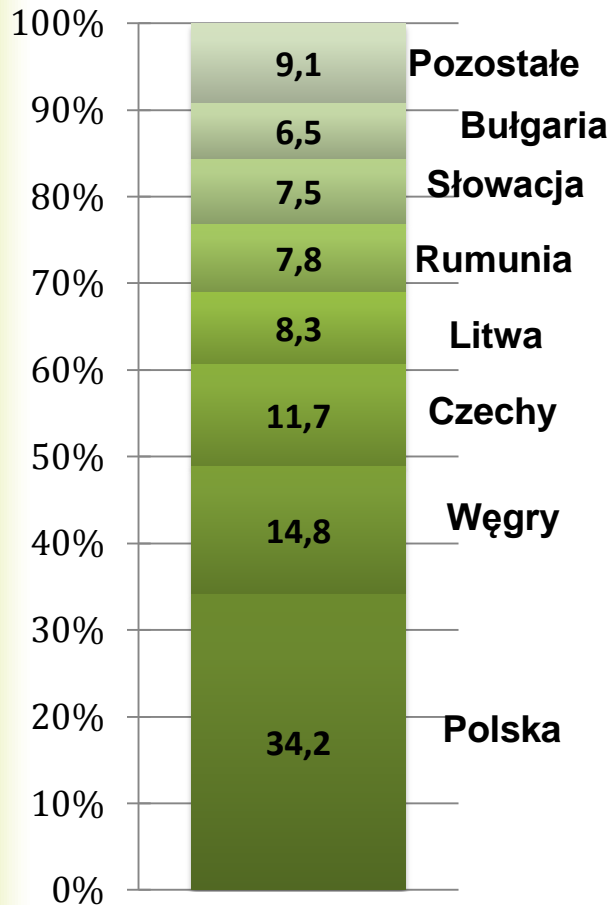
- Dwustopniowy dobór grupy krajów:
  - analiza zmian handlu: 7 krajów (Czechy, Litwa, Polska, Słowacja, Węgry oraz Bułgaria i Rumunia),
  - analiza pozycji konkurencyjnej: 4 kraje (Czechy, Polska, Węgry i Rumunia).
- 10 lat (lata **2003-2012**),
- Klasyczne podejście do analizy handlu zagranicznego produktami rolno-spożywczymi według **klasyfikacji HS** (Harmonized System) – działy HS 01-HS 24,
- Dane dotyczące handlu produktami rolno-spożywczymi pochodzą z bazy Comtrade (**WITS – World Integrated Trade Solution**), wyrażone w USD.

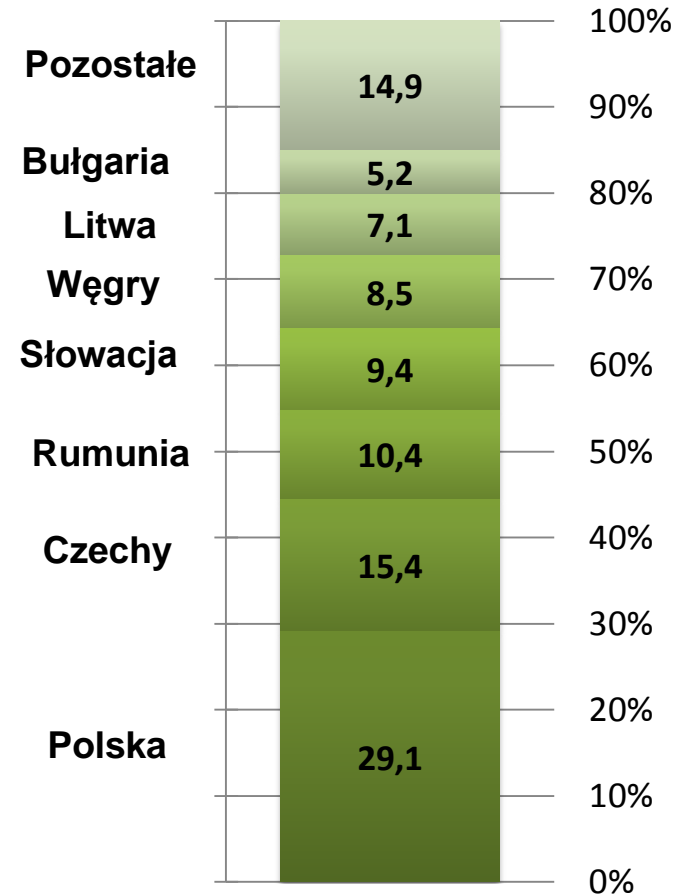
**Zmiany w handlu
rolno-spożywczym wybranych
nowych państw członkowskich UE**

Handel produktami rolno-spożywczymi państw UE-12 w 2012 r.

Eksport

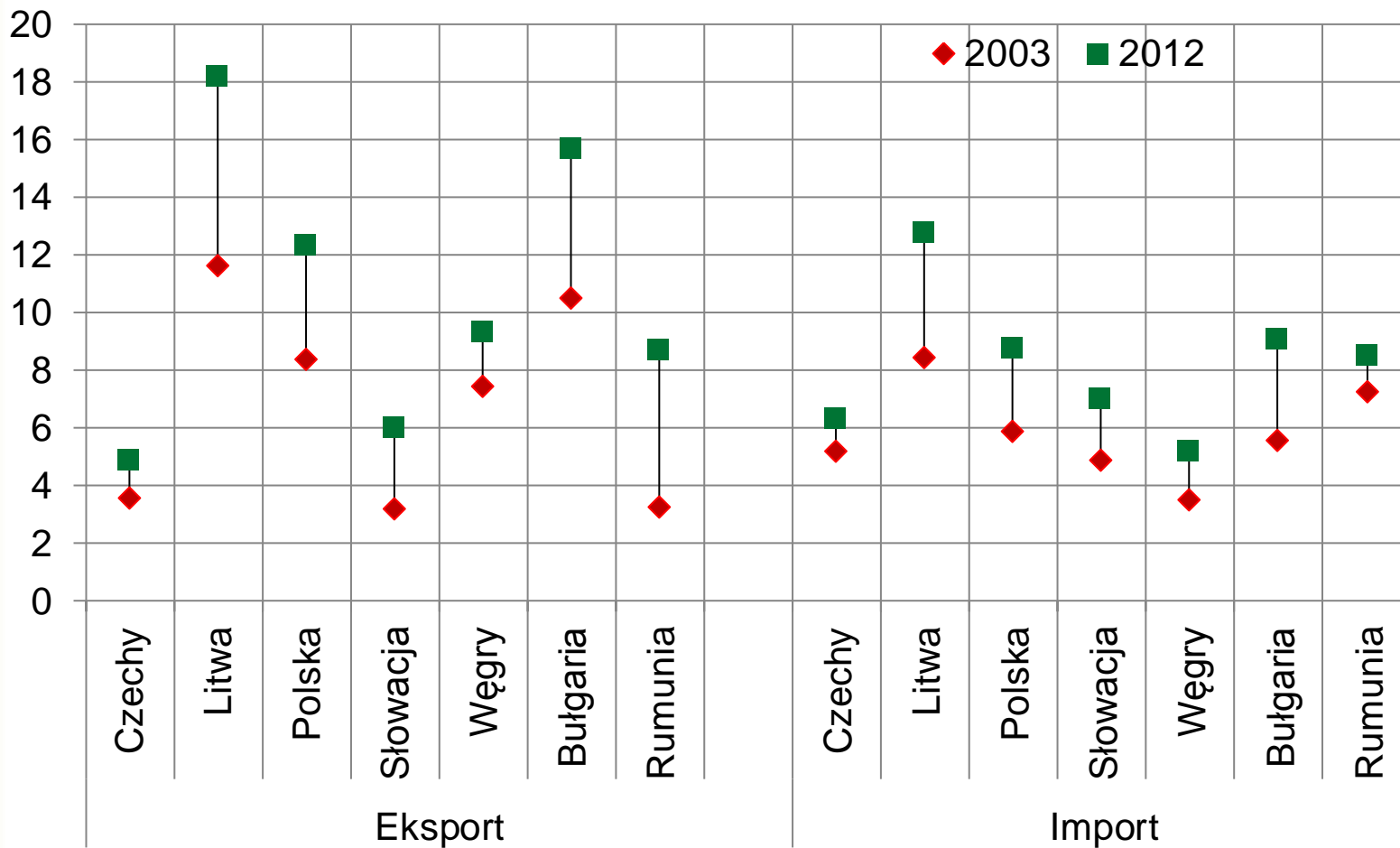
Import

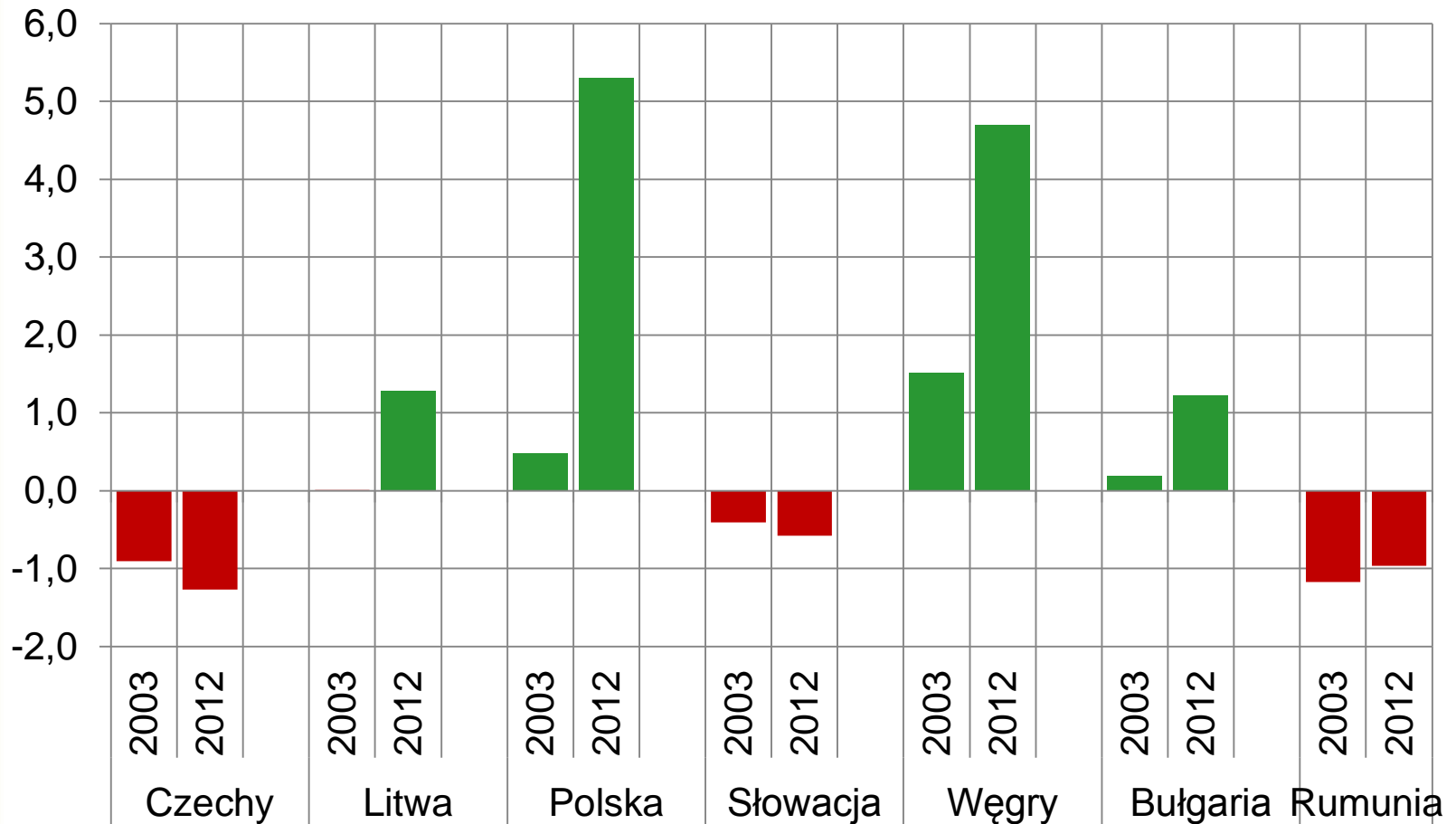
Handel produktami rolno-spożywczymi w wybranych NPC w 2012 r.

Kraj	Eksport		Import	
	wartość, w mld USD	dynamika, 2003 = 100	wartość, w mld USD	dynamika, 2003 = 100
Czechy	7,6	436	8,8	335
Litwa	5,4	646	4,1	497
Polska	22,1	499	16,8	425
Słowacja	4,9	697	5,4	491
Węgry	9,6	301	4,9	293
Bułgaria	4,2	527	3,0	489
Rumunia	5,0	884	6,0	344
NPC-7	58,7	480	49,0	391

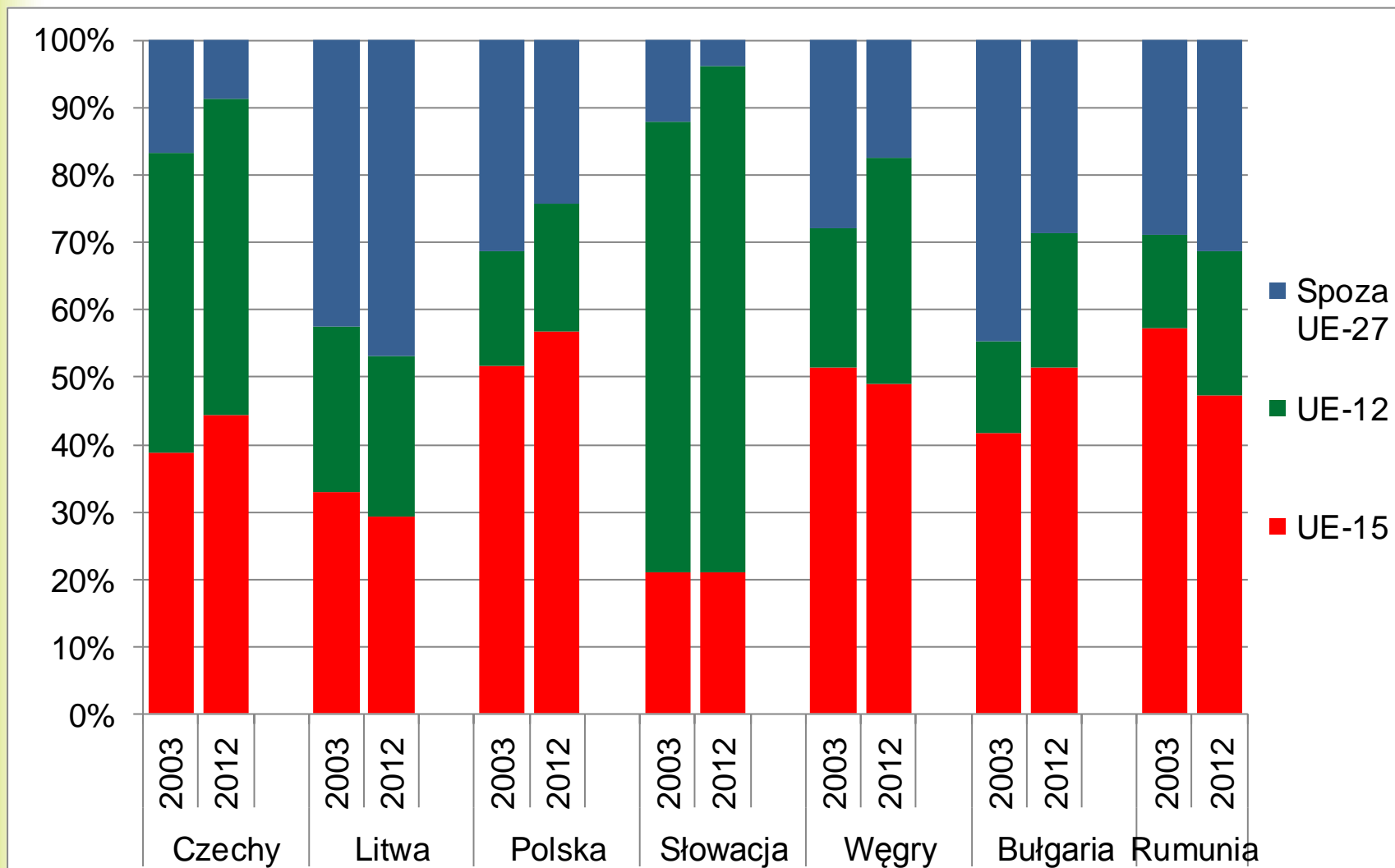
Udział produktów rolno-spożywczych w handlu ogółem wybranych NPC w 2003 i 2012 r.

Saldo w handlu produktami rolno- spożywczymi wybranych NPC, w mld USD

Struktura geograficzna eksportu produktów rolno-spożywczych wybranych NPC

Struktura towarowa eksportu produktów rolno-spożywczych wybranych NPC w 2012 r. (wg działów HS)

Dział HS		Czechy	Litwa	Polska	Słowacja	Węgry	Bułgaria	Rumunia
Ogółem		100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
01	Zwierzęta żywe	4,7	1,8	1,1	5,5	4,3	0,8	7,6
02	Mięso i podroby	4,2	5,0	17,0	4,4	12,5	5,1	6,5
03	Ryby i owoce morza	1,3	5,0	4,3	0,4	0,2	0,7	0,3
16	Przetwory z mięsa i ryb	3,0	3,5	5,0	1,6	2,3	0,7	2,1
04	Produkty mleczarskie	11,4	13,0	9,5	7,2	4,1	4,3	2,9
07	Warzywa	1,8	8,7	4,4	1,1	2,8	1,6	1,2
08	Owoce i orzechy	2,1	10,5	6,0	1,8	1,5	2,1	1,8
20	Przetwory z owoców i warzyw	1,8	1,1	5,8	1,4	6,3	2,9	1,0
09	Kawa, herbata i przyprawy	1,9	1,0	2,4	5,3	1,4	2,0	0,4
10	Zboża	9,7	12,3	3,8	8,3	18,7	25,2	33,6
11	Produkty młynarskie, sód, skrobie	2,5	2,2	0,9	3,9	1,3	2,0	0,6
19	Przetwory zbożowe i pieczywo cukiernicze	5,5	2,6	5,5	2,6	1,9	4,6	1,9
12	Nasiona i owoce oleiste	5,9	5,3	1,1	14,3	10,1	17,2	11,1
15	Tłuszcze i oleje	6,3	1,1	2,3	9,0	5,4	4,8	4,6
23	Odpady i pasze dla zwierząt	5,1	5,4	3,0	2,6	7,8	4,6	3,0
17	Cukry i wyroby cukiernicze	6,5	2,4	3,5	17,1	5,5	3,5	2,4
18	Kakao i przetwory z kakao	3,5	2,0	5,3	4,2	1,2	1,8	0,9
21	Różne przetwory spożywcze	7,4	3,3	6,2	3,3	5,4	1,4	2,5
22	Napoje bezalkoholowe i alkoholowe	7,1	6,3	2,6	5,3	4,8	3,8	2,9
24	Tytoń i wyroby tytoniowe	6,7	6,2	8,4	0,1	1,1	10,6	11,9

Uwaga: Na zielono (**czernono**) zaznaczono te działy, których udział w eksporcie rolno-spożywczym ogółem w latach 2003-2012 zwiększył (**zmniejszył**) się o co najmniej 3 p.p.

Struktura towarowa importu rolno-spożywczego wybranych NPC w 2003 i 2012 r. (wg działów HS)

Dział HS		Czechy	Litwa	Polska	Słowacja	Węgry	Bułgaria	Rumunia
Ogółem		100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
01	Zwierzęta żywe	1,5	1,1	3,2	2,6	3,7	0,9	2,8
02	Mięso i podroby	13,3	5,6	9,9	9,7	11,1	17,1	10,0
03	Ryby i owoce morza	1,7	8,0	8,1	0,9	0,7	2,0	2,3
16	Przetwory z mięsa i ryb	2,9	1,9	1,4	5,0	3,1	1,8	1,9
04	Produkty mleczarskie	7,7	6,4	4,0	6,7	7,0	7,2	5,3
07	Warzywa	5,8	11,4	3,4	4,1	2,7	3,5	3,2
08	Owoce i orzechy	7,2	15,7	7,5	5,5	3,8	4,4	4,9
20	Przetwory z owoców i warzyw	3,7	2,4	4,0	3,4	3,6	4,1	3,1
09	Kawa, herbata i przyprawy	2,7	3,3	4,3	4,8	2,8	4,3	3,6
10	Zboża	2,0	2,6	3,0	3,2	3,0	2,7	7,8
11	Produkty młynarskie, sółd, skrobie	0,8	0,7	1,4	1,0	1,7	1,5	2,2
19	Przetwory zbożowe i pieczywo cukiernicze	6,6	2,6	3,9	5,5	5,3	4,1	4,7
12	Nasiona i owoce oleiste	3,1	1,3	3,6	3,7	4,1	3,5	5,3
15	Tłuszcze i oleje	4,1	4,5	6,2	9,1	5,1	5,9	5,0
23	Odpady i pasze dla zwierząt	6,0	4,3	10,6	4,0	10,2	4,4	7,3
17	Cukry i wyroby cukiernicze	3,8	2,8	3,3	7,4	7,1	7,7	7,6
18	Kakao i przetwory z kakao	4,5	2,5	4,7	4,7	4,1	4,4	3,1
21	Różne przetwory spożywcze	7,8	4,4	5,6	5,9	8,5	5,1	6,2
22	Napoje bezalkoholowe i alkoholowe	6,5	11,2	4,3	7,7	5,2	6,2	4,8
24	Tytoń i wyroby tytoniowe	4,5	4,7	3,6	2,7	4,2	7,8	5,5

Uwaga: Na zielono (**czernono**) zaznaczono te działy, których udział w imporcie rolno-spożywczym ogółem w latach 2003-2012 zwiększył (**zmniejszył**) się o co najmniej 3 p.p.

**Pozycja konkurencyjna
wybranych nowych państw
członkowskich UE
w handlu rolno-spożywczym**

Wskaźnik konkurencyjności Lafaya

$$LFI_j^i = 100 \cdot \left(\frac{X_j^i - M_j^i}{X_j^i + M_j^i} - \frac{\sum_{j=1}^n (X_j^i - M_j^i)}{\sum_{j=1}^n (X_j^i + M_j^i)} \right) \cdot \frac{X_j^i + M_j^i}{\sum_{j=1}^n (X_j^i + M_j^i)}$$

gdzie:

X_j^i – eksport j -tego produktu przez dany kraj i

M_j^i – import j -tego produktu przez dany kraj i

Wartości wskaźnika $LFI_j^i > 0$ oznaczają, że badany kraj ma względem zagranicy przewagę wewnętrzną w eksporcie danego produktu lub grupy produktów.

Wskaźniki Lafaya w handlu produktami rolno-spożywczymi NPC w 2012 r. (1)

Dział HS		Czechy		Polska		Węgry		Rumunia	
		2012	zmiana, 2012/ 2003	2012	zmiana, 2012/ 2003	2012	zmiana, 2012/ 2003	2012	zmiana, 2012/ 2003
01	Zwierzęta żywe	1,62	▲	-1,05	▼▼	0,26	▼	2,38	▼
02	Mięso i podroby	-4,50	▼	3,51	▼	0,62	▼	-1,74	▲
03	Ryby i owoce morza	-0,20	▼▼	-1,91	▲	-0,21	▲	-0,98	▼
16	Przetwory z mięsa i ryb	0,03	▲▲	1,78	▼	-0,36	▼▼	0,09	▼
04	Produkty mleczarskie	1,83	▼	2,68	▼	-1,29	▼▼	-1,16	▼▼

Uwagi: Na zielono oznaczono te działy, w których dany kraj miał przewagi konkurencyjne w 2012r.
Znaczniki ▲ (▼) oznaczają, że w latach 2003-2012 nastąpiło umocnienie (osłabienie) pozycji konkurencyjnej.
Znaczniki ▲▲ (▼▼) oznaczają, że w latach 2003-2012 wartość wskaźnika Lafaya wzrosła do poziomu powyżej zera/spadła do poziomu poniżej zera.

Wskaźniki Lafaya w handlu produktami rolno-spożywczymi NPC w 2012 r. (2)

Dział HS		Czechy		Polska		Węgry		Rumunia	
		2012	zmiana, 2012/ 2003	2012	zmiana, 2012/ 2003	2012	zmiana, 2012/ 2003	2012	zmiana, 2012/ 2003
07	Warzywa	-2,03	▲	0,51	▼	0,04	▼	-1,02	▼▼
08	Owoce i orzechy	-2,56	▲	-0,71	▲	-1,00	▲	-1,56	▼▼
20	Przetwory z owoców i warzyw	-0,94	▲	0,92	▼	1,20	▼	-1,07	▼▼
09	Kawa, herbata i przyprawy	-0,42	▲	-0,89	▲	-0,65	▲	-1,59	▼
10	Zboża	3,84	▲	0,37	▲▲	7,05	▲	12,77	▲▲
11	Produkty młynarskie, słoć, skrobie	0,81	▼	-0,27	▲	-0,17	▼▼	-0,77	▲
19	Przetwory zbożowe i pieczywo cukiernicze	-0,56	▲	0,80	▼	-1,53	▲	-1,39	▼▼
12	Nasiona i owoce oleiste	1,37	▼	-1,23	▼	2,70	▲	2,88	▼
15	Tłuszcze i oleje	1,11	▲▲	-1,92	▲	0,13	▲▲	-0,23	▼▼
23	Odpady i pasze dla zwierząt	-0,46	▲	-3,74	▲	-1,07	▲	-2,09	▼

Uwagi: Na zielono oznaczono te działy, w których dany kraj miał przewagi konkurencyjne w 2012r.

Znaczniki ▲ (▼) oznaczają, że w latach 2003-2012 nastąpiło umocnienie (osłabienie) pozycji konkurencyjnej.

Znaczniki ▲▲ (▼▼) oznaczają, że w latach 2003-2012 wartość wskaźnika Lafaya wzrosła do poziomu powyżej zera/spadła do poziomu poniżej zera.

Wskaźniki Lafaya w handlu produktami rolno-spożywczymi NPC w 2012 r. (3)

Dział HS		Czechy		Polska		Węgry		Rumunia	
		2012	zmiana, 2012/ 2003	2012	zmiana, 2012/ 2003	2012	zmiana, 2012/ 2003	2012	zmiana, 2012/ 2003
17	Cukry i wyroby cukiernicze	1,35	▼	0,13	▼	-0,72	▼	-2,60	▲
18	Kakao i przetwory z kakao	-0,50	▼▼	0,31	▲▲	-1,32	▲	-1,07	▼
21	Różne przetwory spożywcze	-0,23	▼▼	0,32	▲▲	-1,38	▲	-1,80	▲
22	Napoje bezalkoholowe i alkoholowe	0,31	▼	-0,80	▲	-0,20	▲	-0,93	▼▼
24	Tytoń i wyroby tytoniowe	1,12	▲	2,39	▲	-1,40	▼	3,15	▲▲

Uwagi: Na zielono oznaczono te działy, w których dany kraj miał przewagi konkurencyjne w 2012 r.

Znaczniki ▲ (▼) oznaczają, że w latach 2003-2012 nastąpiło umocnienie (osłabienie) pozycji konkurencyjnej.

Znaczniki ▲▲ (▼▼) oznaczają, że w latach 2003-2012 wartość wskaźnika Lafaya wzrosła do poziomu powyżej zera/spadła do poziomu poniżej zera.

Wskaźnik ujawnionych przewag komparatywnych w eksporcie (RCA)

$$RCA_i = \frac{X_{ij}}{\sum_{i=1}^n X_{ij}} \div \frac{X_{iw}}{\sum_{i=1}^n X_{iw}}$$

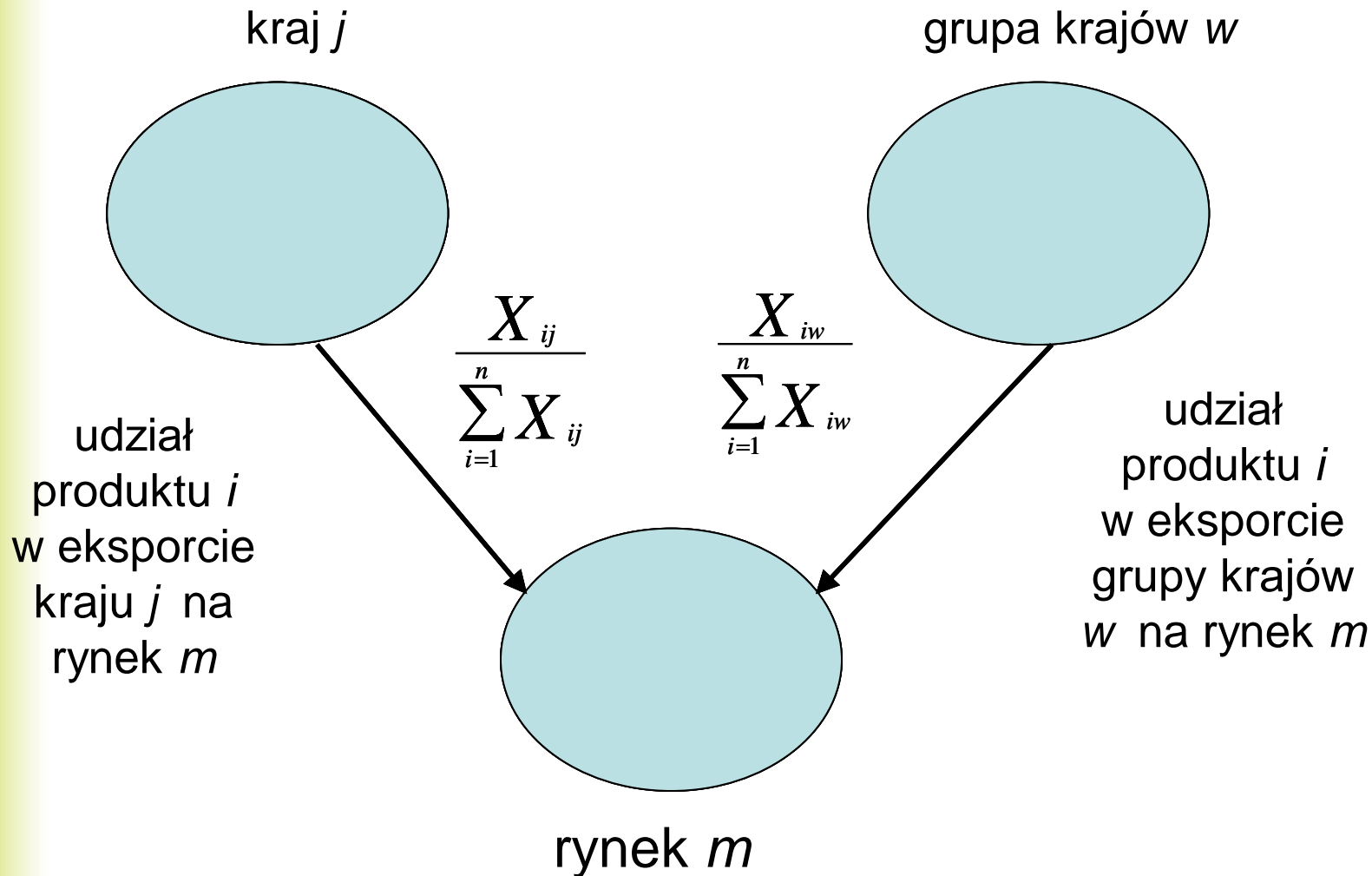
gdzie:

X_{ij} – eksport i -tego produktu przez dany kraj na rynek m

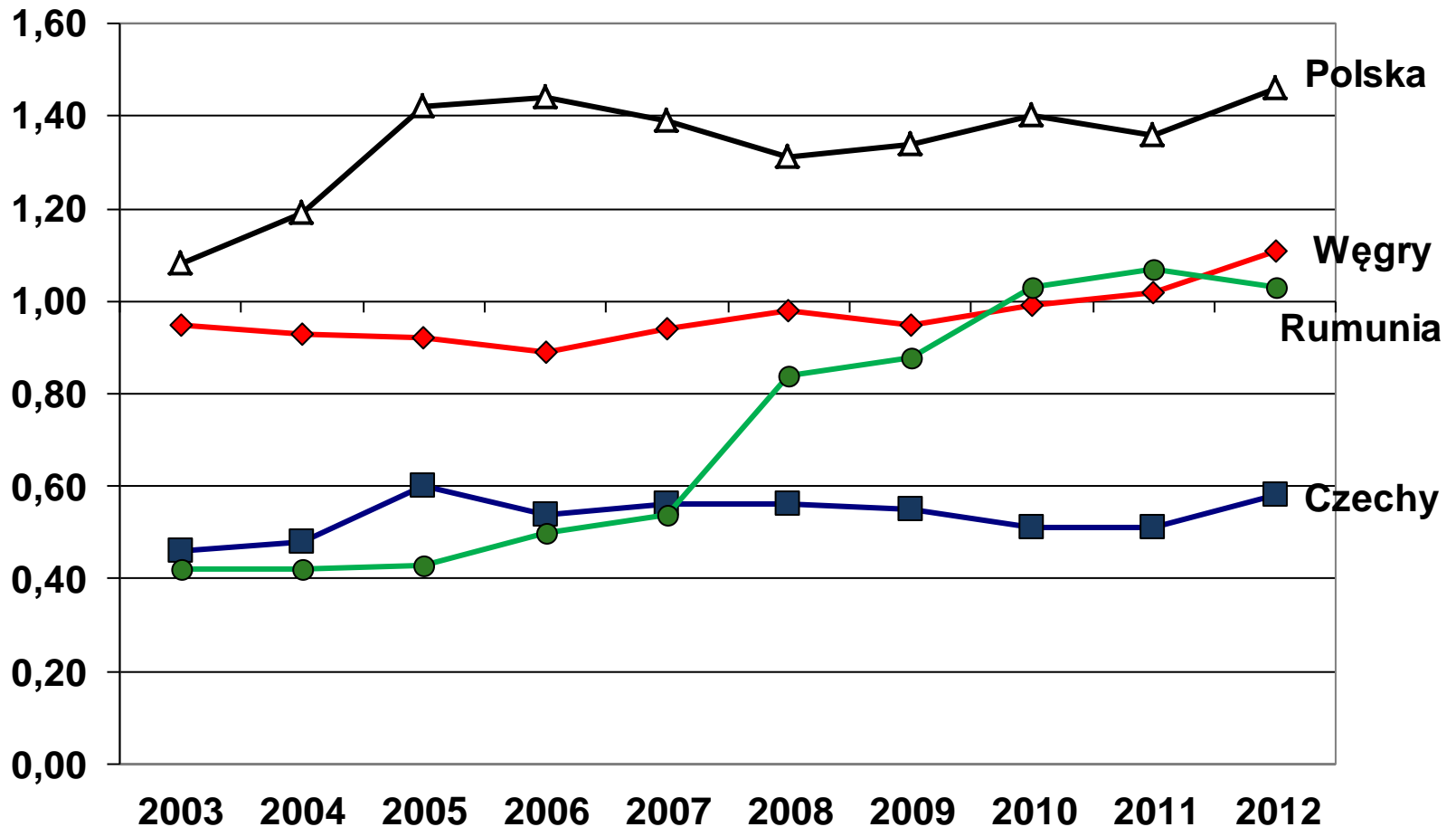
X_{iw} – eksport i -tego produktu przez grupę krajów w na rynek m

Wartości wskaźnika $RCA_i > 1$ oznaczają, że udział danego produktu lub grupy produktów w eksporcie danego kraju jest wyższy niż udział tych produktów w światowym eksporcie na określony rynek (np. rynek światowy, unijny itp.).

Wskaźnik ujawnionych przewag komparatywnych w eksporcie (RCA) cd.

Wskaźniki RCA w eksporcie produktów rolno-spożywczych (ogółem) wybranych NPC w latach 2003-2012

Wskaźniki RCA w eksporcie produktów rolno-spożywczych NPC w 2012 r. (1)

Dział HS		Czechy		Polska		Węgry		Rumunia	
		2012	zmiana, 2012/ 2003	2012	zmiana, 2012/ 2003	2012	zmiana, 2012/ 2003	2012	zmiana, 2012/ 2003
01	Zwierzęta żywe	1,75	▲▲	1,03	▼	3,09	▲	5,04	▼
02	Mięso i podroby	0,28	▲	2,88	▲	1,6	▼	0,77	▲
03	Ryby i owoce morza	0,12	▼	0,99	▲	0,03	▲	0,05	▲
16	Przetwory z mięsa i ryb	0,52	▲	2,23	▲	0,77	▼	0,65	▲
04	Produkty mleczarskie	1,14	▲▲	2,39	▲	0,78	▼	0,52	▲

Uwaga: Na zielono oznaczono te działy, w których w 2012 r. wartość wskaźnika RCA była wyższa od jedności. Znaczniki ▲ (▼) oznaczają, że w latach 2003-2012 nastąpiło umocnienie (osłabienie) przewag komparatywnych. Znaczniki ▲▲ (▼▼) oznaczają, że w latach 2003-2012 wartość wskaźnika RCA wzrosła do poziomu powyżej jedności/spadła do poziomu poniżej jedności.

Wskaźniki RCA w eksporcie produktów rolno-spożywczych NPC w 2012 r. (2)

Dział HS		Czechy		Polska		Węgry		Rumunia	
		2012	zmiana, 2012/ 2003	2012	zmiana, 2012/ 2003	2012	zmiana, 2012/ 2003	2012	zmiana, 2012/ 2003
07	Warzywa	0,26	▲	1,63	▼	0,77	▼	0,31	▼
08	Owoce i orzechy	0,19	▲	1,42	▼	0,28	▼	0,29	▼
20	Przetwory z owoców i warzyw	0,27	▼	2,19	▼	1,79	▼	0,26	▼
09	Kawa, herbata i przyprawy	0,38	▲	1,27	▲▲	0,53	▲	0,13	▲
10	Zboża	0,65	▲	0,64	▲	2,42	▲	4,05	▲▲
11	Produkty młynarskie, słód, skrobie	1,16	▼	1,06	▲▲	1,21	▼	0,53	▲
19	Przetwory zbożowe i pieczywo cukiernicze	0,82	▲	2,08	▲	0,53	▲	0,51	▲
12	Nasiona i owoce oleiste	0,49	▼	0,24	▲	1,62	▲	1,67	▲
15	Tłuszcze i oleje	0,47	▲	0,43	▲	0,78	▲	0,61	▲
23	Odpady i pasze dla zwierząt	0,54	▲	0,81	▲	1,61	▼	0,58	▲

Uwaga: Na zielono oznaczono te działy, w których w 2012 r. wartość wskaźnika RCA była wyższa od jedności. Znaczniki ▲ (▼) oznaczają, że w latach 2003-2012 nastąpiło umocnienie (osłabienie) przewag komparatywnych. Znaczniki ▲▲ (▼▼) oznaczają, że w latach 2003-2012 wartość wskaźnika RCA wzrosła do poziomu powyżej jedności/spadła do poziomu poniżej jedności.

Wskaźniki RCA w eksporcie produktów rolno-spożywczych NPC w 2012 r. (3)

Dział HS		Czechy		Polska		Węgry		Rumunia	
		2012	zmiana, 2012/ 2003	2012	zmiana, 2012/ 2003	2012	zmiana, 2012/ 2003	2012	zmiana, 2012/ 2003
17	Cukry i wyroby cukiernicze	1,04	▲▲	1,42	▼	1,66	▲▲	0,68	▲
18	Kakao i przetwory z kakao	0,68	▼	2,67	▲	0,44	▼	0,34	▲
21	Różne przetwory spożywcze	1,06	▼	2,28	▲	1,51	▲▲	0,65	▲
22	Napoje bezalkoholowe i alkoholowe	0,57	▼	0,53	▲	0,73	▲	0,41	▲
24	Tytoń i wyroby tytoniowe	1,35	▲▲	4,32	▲▲	0,43	▲	4,3	▲▲

Uwaga: Na zielono oznaczono te działy, w których w 2012 r. wartość wskaźnika RCA była wyższa od jednośc. Znaczniki ▲ (▼) oznaczają, że w latach 2003-2012 nastąpiło umocnienie (osłabienie) przewag komparatywnych. Znaczniki ▲▲ (▼▼) oznaczają, że w latach 2003-2012 wartość wskaźnika RCA wzrosła do poziomu powyżej jednośc./spadła do poziomu poniżej jednośc.

Sumaryczna ocena konkurencyjności według wskaźników Lafaya i RCA

Wartość wskaźników w 2012 r.		Wskaźnik RCA	
		> 1,0	< 1,0
Wskaźnik Lafaya	>0	1	2
	<0	3	4

1. posiadanie przez dany kraj przewagi komparatywnej w eksporcie danej grupy wyrobów na wybrany rynek (tutaj: rynek światowy), potwierdzone przez wskaźnik Lafaya (**LFI > 0**) oraz wskaźnik RCA (**RCA > 1**);
2. brak przewag komparatywnych danego kraju w eksporcie danej grupy wyrobów na wybrany rynek, potwierdzony przez wskaźnik Lafaya (**LFI < 0**) oraz wskaźnik RCA (**RCA < 1**).

Zmiany wartości wskaźników w latach 2003-2012

- ▲ - wzrost wskaźnika Lafaya i RCA
- ▼ - spadek wskaźnika Lafaya i RCA

Sumaryczna analiza na podstawie wskaźników Lafaya i RCA (1)

Dział HS		Czechy		Polska		Węgry		Rumunia	
		2012	zmiana, 2012/ 2003	2012	zmiana, 2012/ 2003	2012	zmiana, 2012/ 2003	2012	zmiana, 2012/ 2003
01	Zwierzęta żywe	1	▲	3	▼	1		1	▼
02	Mięso i podroby	4		1		1	▼	4	▲
03	Ryby i owoce morza	4	▼	4	▲	4	▲	4	
16	Przetwory z mięsa i ryb	2	▲	1		4	▼	2	
04	Produkty mleczarskie	1		1		4	▼	4	

Uwagi: **1** posiadanie przewagi komparatywnej (LFI>0, RCA>1)

4 brak przewag komparatywnych (LFI<0, RCA<1)

▲ wzrost wskaźnika Lafaya i RCA w latach 2003-2012

▼ spadek wskaźnika Lafaya i RCA w latach 2003-2012

Sumaryczna analiza na podstawie wskaźników Lafaya i RCA (2)

Dział HS		Czechy		Polska		Węgry		Rumunia	
		2012	zmiana, 2012/ 2003	2012	zmiana, 2012/ 2003	2012	zmiana, 2012/ 2003	2012	zmiana, 2012/ 2003
07	Warzywa	4	▲	1	▼	2	▼	4	▼
08	Owoce i orzechy	4	▲	3		4		4	▼
20	Przetwory z owoców i warzyw	4		1	▼	1	▼	4	▼
09	Kawa, herbata i przyprawy	4	▲	3	▲	4	▲	4	
10	Zboża	2	▲	2	▲	1	▲	1	▲
11	Produkty młynarskie, sład, skrobie	1	▼	3	▲	3	▼	4	▲
19	Przetwory zbożowe i pieczywo cukiernicze	4	▲	1		4	▲	4	
12	Nasiona i owoce oleiste	2	▼	4		1	▲	1	
15	Tłuszcze i oleje	2	▲	4	▲	2	▲	4	
23	Odpady i pasze dla zwierząt	4	▲	4	▲	3		4	

- Uwagi:
- 1** posiadanie przewagi komparatywnej (LFI>0, RCA>1)
  - 4** brak przewag komparatywnych (LFI<0, RCA<1)
  - ▲ wzrost wskaźnika Lafaya i RCA w latach 2003-2012
  - ▼ spadek wskaźnika Lafaya i RCA w latach 2003-2012

Sumaryczna analiza na podstawie wskaźników Lafaya i RCA (3)

Dział HS		Czechy		Polska		Węgry		Rumunia	
		2012	zmiana, 2012/ 2003	2012	zmiana, 2012/ 2003	2012	zmiana, 2012/ 2003	2012	zmiana, 2012/ 2003
17	Cukry i wyroby cukiernicze	1		1	▼	3		4	▲
18	Kakao i przetwory z kakao	4	▼	1	▲	4		4	
21	Różne przetwory spożywcze	3	▼	1	▲	3	▲	4	▲
22	Napoje bezalkoholowe i alkoholowe	2	▼	4	▲	4	▲	4	
24	Tytoń i wyroby tytoniowe	1	▲	1	▲	4		1	▲

Uwagi: **1** posiadanie przewagi komparatywnej (LFI>0, RCA>1)
4 brak przewag komparatywnych (LFI<0, RCA<1)
▲ wzrost wskaźnika Lafaya i RCA w latach 2003-2012
▼ spadek wskaźnika Lafaya i RCA w latach 2003-2012

Wskaźnik handlu wewnątrzgałęziowego (wskaźnik Grubela-Lloyda)

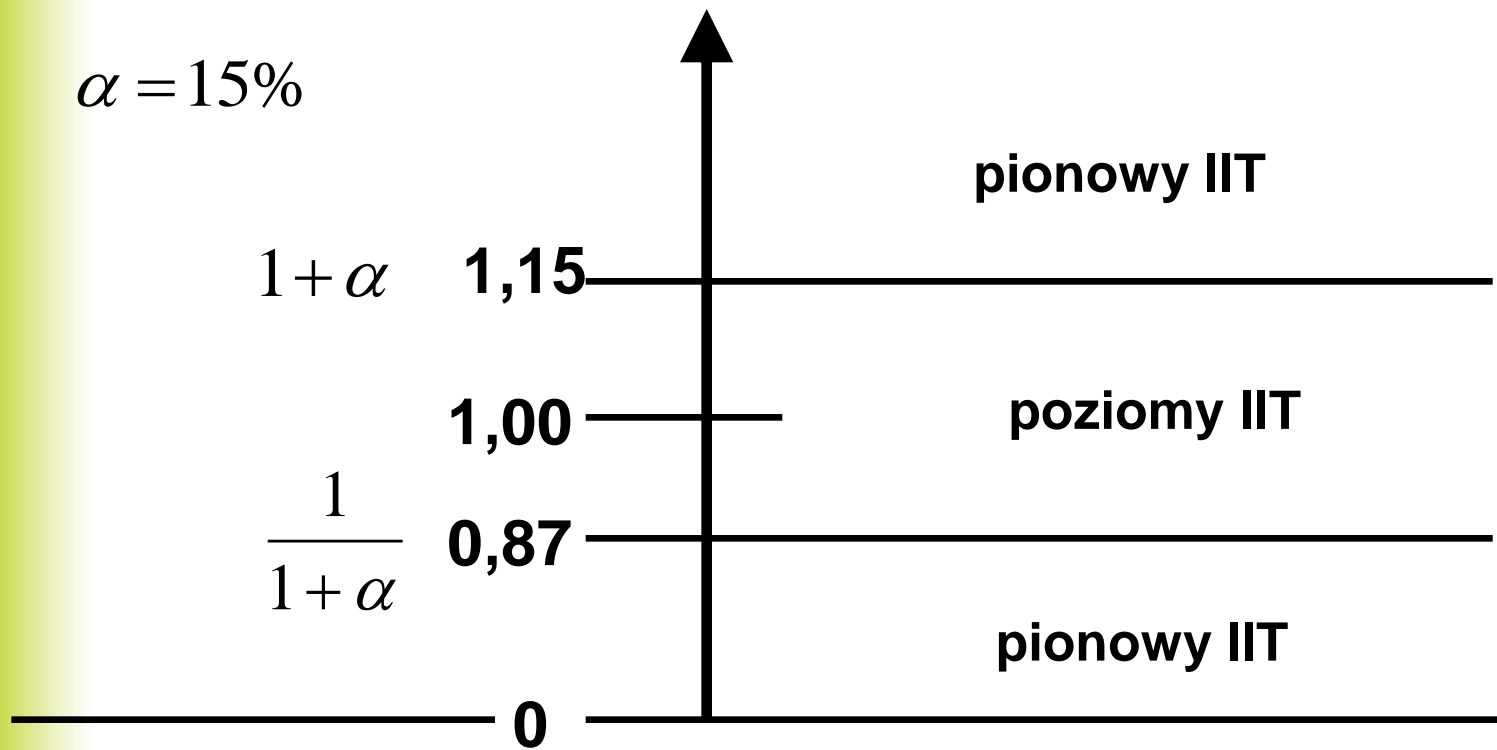
$$GL_i = \frac{(X_i + M_i) - |X_i - M_i|}{(X_i + M_i)}$$

gdzie X_i i M_i oznacza eksport i import pomiędzy dwoma partnerami handlowymi, w danym roku i dla danej gałęzi przemysłu i (tutaj: **4-cyfrowa klasyfikacja HS**)

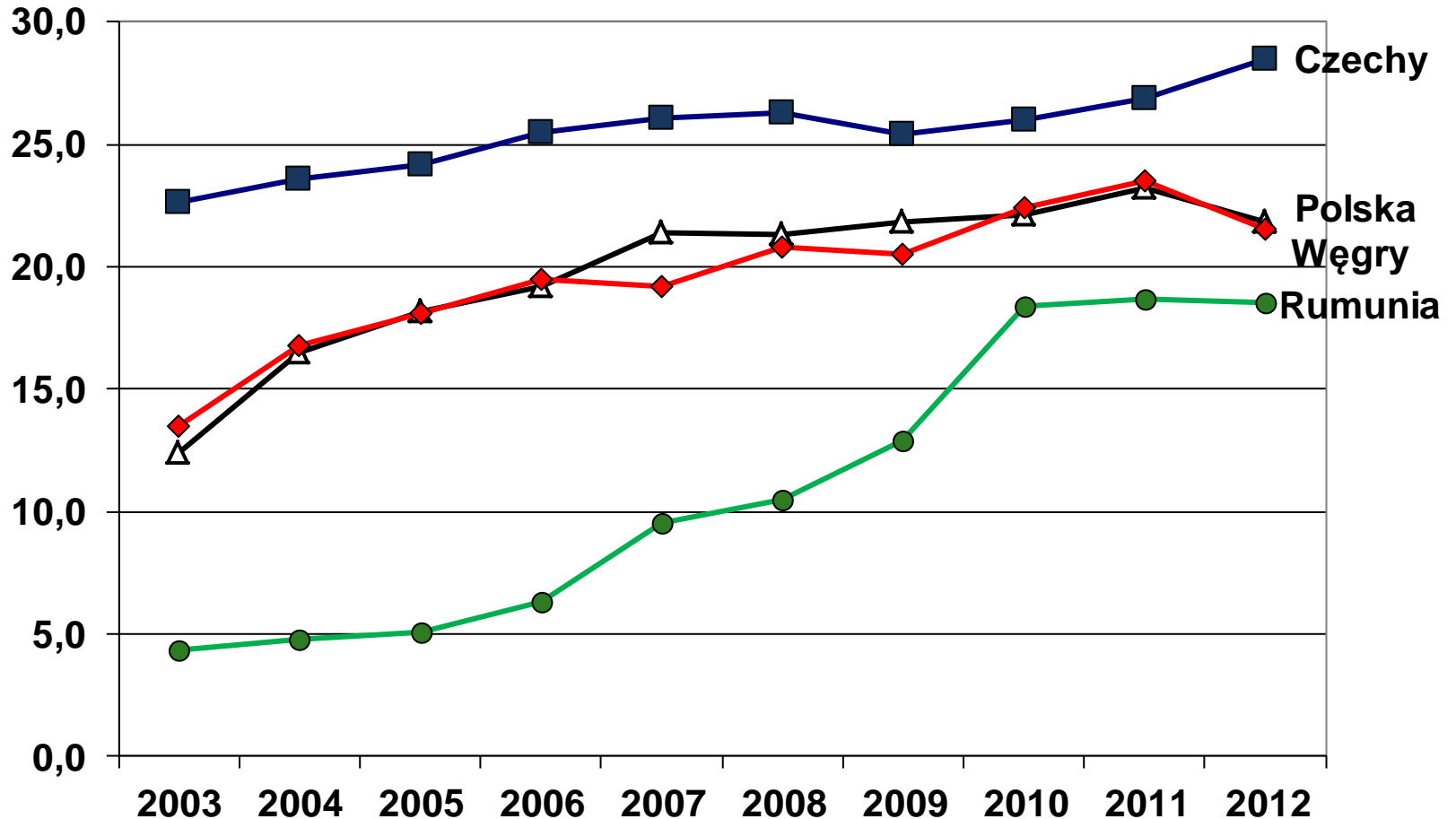

Pionowy vs. poziomy handel wewnątrzgałęziowy

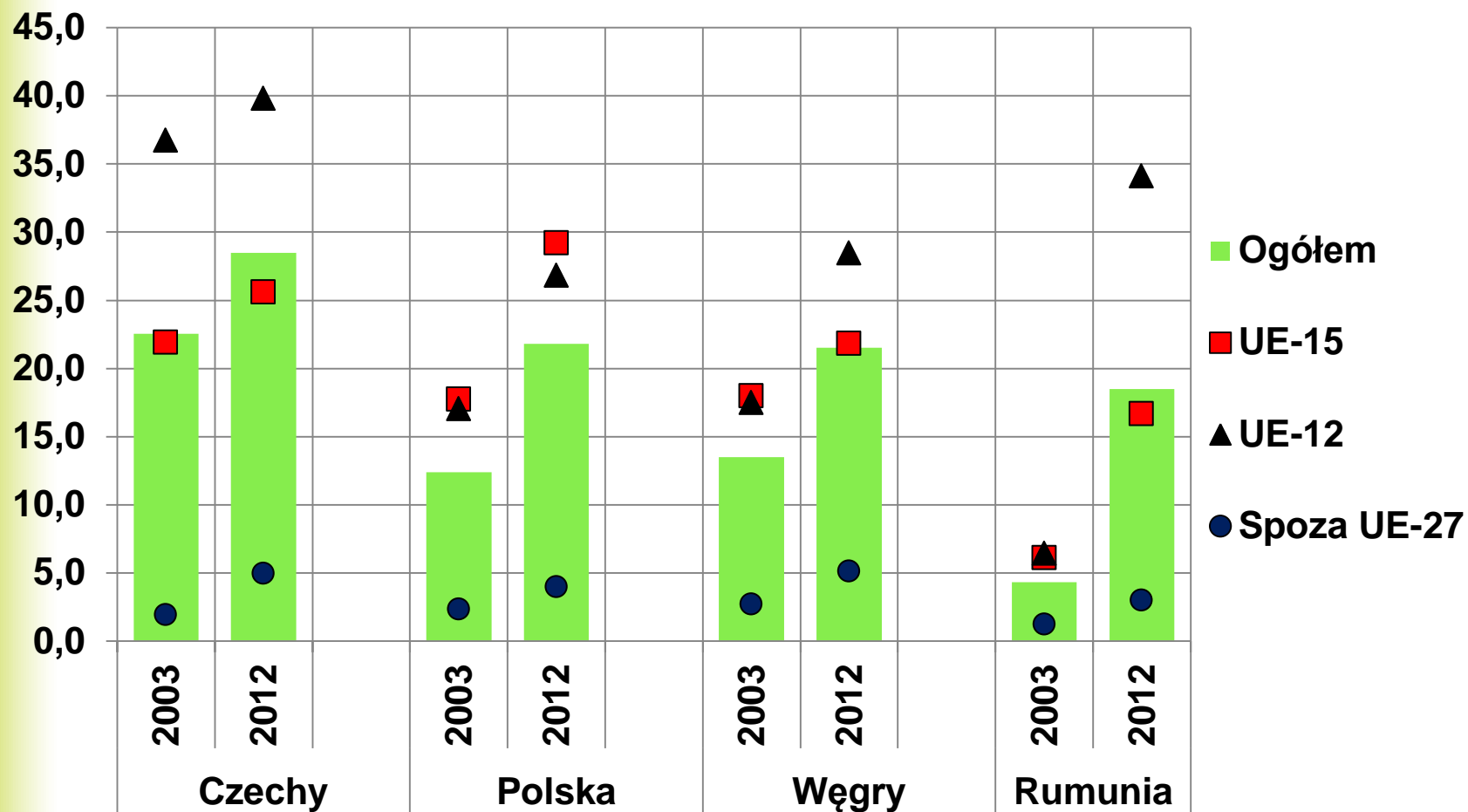
relacja ceny jednostkowej w eksporcie
do ceny jednostkowej w imporcie

Wskaźniki handlu wewnątrzgałęziowego produktami rolno-spożywczymi w wybranych NPC w latach 2003-2012, w % obrotów handlowych

Wskaźniki handlu wewnątrzgałęziowego produktami rolno-spożywczymi z głównymi grupami partnerów handlowych NPC, w % obrotów handlowych

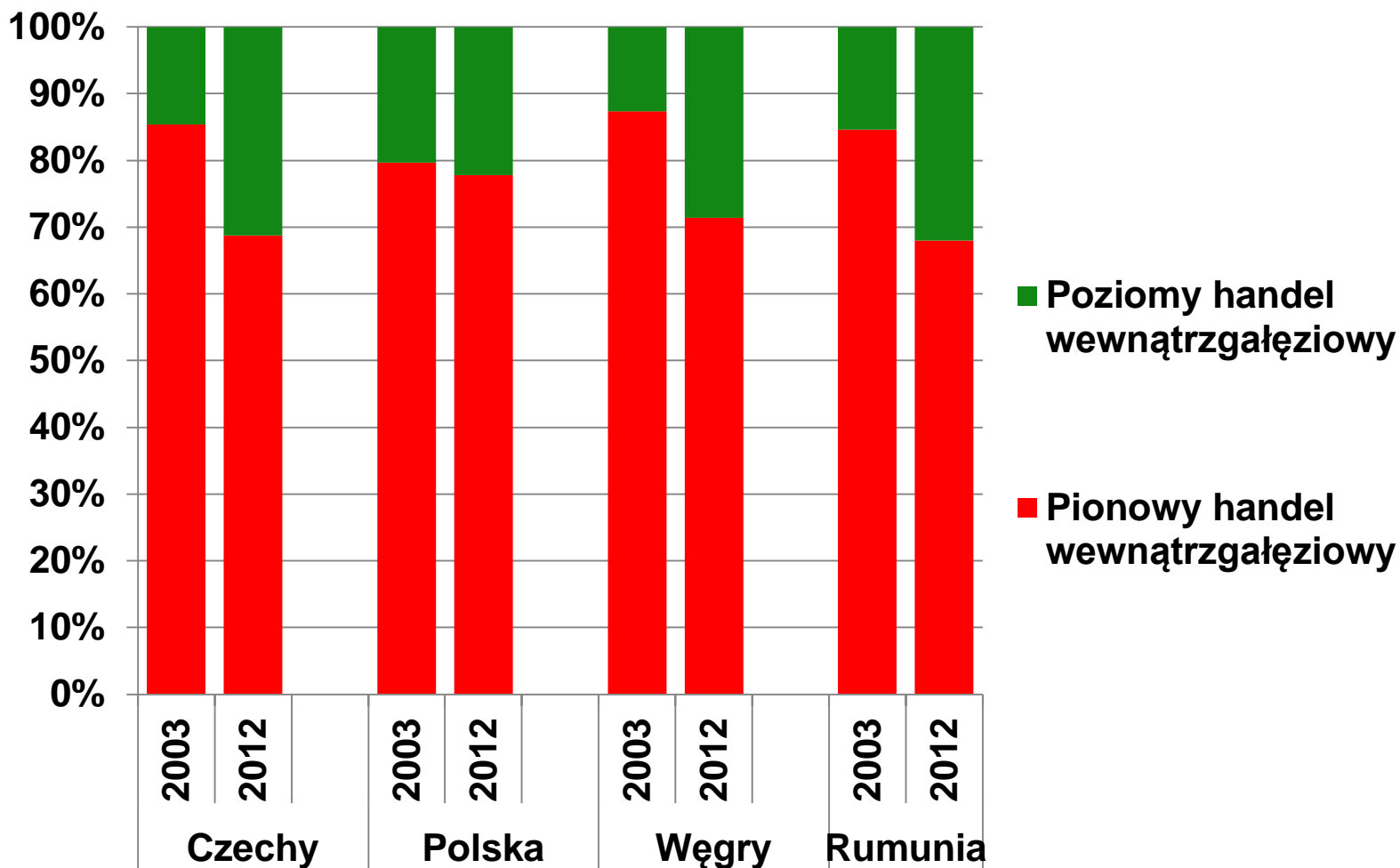

Wskaźniki handlu wewnątrzgałęziowego według działów HS w 2012 r., w %

Dział HS	Opis grupy produktów	Czechy	Polska	Węgry	Rumunia
01-24	Produkty rolno-spożywcze	28,5	21,8	21,5	18,5
01	Zwierzęta żywe	17,0	9,1	14,8	9,3
02	Mięso i podroby	12,2	8,1	16,7	25,3
03	Ryby i owoce morza	9,9	16,2	20,8	8,9
16	Przetwory z mięsa i ryb	23,8	24,4	37,2	24,0
04	Produkty mleczarskie	29,6	30,0	12,6	16,1
07	Warzywa	12,6	17,6	26,4	16,8
08	Owoce i orzechy	13,0	8,4	27,9	13,4
20	Przetwory z owoców i warzyw	29,0	19,8	26,1	17,9
09	Kawa, herbata i przyprawy	30,1	31,3	31,8	9,2
10	Zboża	17,2	17,6	10,7	13,9
11	Produkty młynarskie, sład, skrobie	23,1	25,1	24,4	7,4
19	Przetwory zbożowe i pieczywo cukiernicze	48,9	42,5	45,7	31,2
12	Nasiona i owoce oleiste	40,5	14,9	18,4	28,4
15	Tłuszcze i oleje	23,3	25,7	7,8	32,8
23	Odpady i pasze dla zwierząt	26,3	21,5	24,3	4,7
17	Cukry i wyroby cukiernicze	44,5	24,6	27,1	23,4
18	Kakao i przetwory z kakao	53,2	29,4	42,5	28,5
21	Różne przetwory spożywcze	45,2	48,0	35,1	29,0
22	Napoje bezalkoholowe i alkoholowe	33,7	28,0	21,2	15,8
24	Tytoń i wyroby tytoniowe	19,3	10,5	22,8	12,7

Uwagi: Na zielono oznaczono te działy, w których wskaźnik IIT jest wyższy niż średnia dla produktów rolno-spożywczych ogółem 36

Struktura rodzajowa handlu wewnątrzgałęziowego produktami rolno-spożywczymi państw NPC w 2003 i 2012 r., w % wymiany wewnątrzgałęziowej

Podsumowanie i wnioski

Ocena pozycji konkurencyjnej wybranych NPC w handlu zagranicznym produktami rolno-spożywczymi przy pomocy wskaźników Lafaya&RCA oraz IIT

Wskaźnik	Wyszczególnienie	Czechy	Polska	Węgry	Rumunia
Lafaya&RCA	Liczba konkurencyjnych działów w 2012 r.	5	10	5	4
	Udział konkurencyjnych działów w eksporcie w 2012 r., w %	31,9	70,8	51,9	64,2
	Zmiana udziału konkurencyjnego eksportu w latach 2003-2012, w pkt. proc.	16,5	11,3	-3,3	49,7
IIT	Udział handlu wewnątrzgałęziowego w 2012 r., w % obrotów handlowych	28,5	21,8	21,5	18,5
	Zmiana udziału handlu wewnątrzgałęziowego w latach 2003-2012, w pkt. proc.	5,9	9,4	8,0	14,2

Dlaczego pozycja konkurencyjna kształtowała się w taki sposób?

- Choć wskaźniki pozycji konkurencyjnej nie pozwalają jednoznacznie odpowiedzieć na powyższe pytanie, to na podstawie wcześniejszych badań oraz dostępnej literatury do czynników wewnętrznych i zewnętrznych mających wpływ na poprawę pozycji konkurencyjnej NPC można zaliczyć m.in.:
  - członkostwo w UE (pełna liberalizacja obrotów handlowych wewnątrz UE – efekt kreacji i przesunięcia; dostęp do dużego unijnego rynku zbytu);
  - wsparcie środkami unijnymi;
  - niższe ceny oferowanych produktów;
  - wzrost zaufania do produktów żywnościowych z NPC, jako dobrych jakościowo;
  - zmiany strukturalne w rolnictwie i przemyśle spożywczym w okresie transformacji rynkowej oraz modernizacja związana z napływem BIZ;
  - wzrost zaangażowania korporacji transnarodowych;
  - rozwój sieci handlowych.

Dziękuję za uwagę!

lukasz.ambroziak@ierigz.waw.pl